

UZ KAMENE SPOMENIKE NA OTOKU SV. ĐORĐA KOD PERASTA

Rustične zidine okružuju mali otok sv. Đorđa u Kotorskome zaljevu. Vidionice, puškarnice, stražarnice, zazidani otvori i vrata jedini su dekorativni elementi na tim starodrevnim zidinama. Horizontale zidina, zelene vertikale čempresa i kamena vertikala zvonika crkve – to je slika otočića sv. Đorđa.

Na površini cca 2800 m² nalaze se crkva i ruševine samostana, stare benediktinske opatije, koja se spominje još u XII stoljeću.¹ U ispravama iz 1247. godine naziva se opatija sv. Đorđa »Zenobium Sancti Georgii«,²

¹ Postoji prepis isprave prema kojoj bi osnivač Sv. Đorđa bio Stevan Prvovjereničani. Prepis je navodnoga originala, koji se nalazio u manastiru Mileševo.

Gjelcich u knjizi »Memorie storiche sulle Bocche di Cattaro«, Zara 1880, str. 68, iznosi izvadak te isprave iz prepisa koji se nalazio u arhivima porodice Smecchia.

Franjo Visković u monografiji »Il monastero di s. Giorgio sullo scoglio presso Perasto nel Golfo di Cattaro«, Trieste 1904, str. 3, donosi taj izvadak na talijanskom jeziku.

Pavao Butorac u monografiji »Opatija sv. Jurja kod Perasta«, Zagreb 1928, str. 4, citira izvadak koji je donio Gjelcich, ali je utvrdio da postoji još nekoliko prepisa isprave na talijanskom jeziku u opatijskom nadžupnom arhivu u Perastu.

U neobjavljenom rukopisu Andrije Balovića »Libri degl'annali di Perasto«, I cap. Introduzione all'Opera o sia historia, str. 78, ispisan je tekst povelje kako slijedi:

Blagoslovglieniem Otza, i pospesceniem sina, i svvrsceniem Svetoga Duha. Az Stefan parvovensiani Kragl siju Simeona Nemagne po postavglienu otza moga, i venciagnu bratta moego Svetiteglia Save na Kragliestvo mi; Projдох zemglie, i Darxave svoje, i pridoh u grad Kottor. Ne obretoh u niem Hrama, i zgradih hraam svet^u: velikomu muceniku Tripunu, i drugu Vavedeniu prisvete Bogorodizze. I pridoh na Prevlaku; izgradih Hraam Svetoga Arkangela Mihajla; i postavih u gnem Patriarka Arseniu, i dah-jej poet Selaa na Sluxbi: Lustizzu, Kartole, Gliescevieche, Barda i Boghdasciechie. I pridoh u Mjesto Pirast, i zgradih Hraam Svetomu velikomu Muceniku Georgiu na Otok, i postavih Igunana S. Bracciom. I dah Czarqui Svetoga

u 1354. godini naziva se »Conventus monasterij Sancti Georgii de Culpho«,³ a u godini 1518. »Monasterium Sancti Georgii de Scopulo ordinis Sancti Benedicti Catharensis diocesis«. ⁴

Opatija je u početku pripadala gradu Kotoru, a u vrijeme mletačke vladavine upravljali su njome kotorski plemići. Poslije godine 1634. opata bira veliki zbor grada Perasta.⁵

Crkva sv. Đorđa bila je nekoliko puta posvećena. Prvi arhivski podatak o tome je iz 1247. godine.⁶ U doba kotorskog biskupa Adama (1349–1352) albanski biskup Laurus posvetio je oltar u crkvi sv. Đorđa,⁷ a kotorski biskup Marino Contareno ponovno je posvetio crkvu 1447. godine.⁸ 1535. godine, 2. svibnja, sedamdeset Peraštana, među kojima šest glavara peraških kasada (kuće koje znače rodovsko-plemensku pripadnost, koja se u toku stoljeća mijenjala) ubili su opata Pompea Pasqualija u crkvi sv. Đorđa za vrijeme službe božje i zatim bacili njegovo tijelo u jamu na samom otoku. Razlog tom ubistvu bio je navodno taj što opat toga dana nije održao službu u Perastu u crkvi sv. Križa. Zbog tog oskvrnuća kotorski biskup daje zatvoriti crkvu, i ona ostaje zatvorena sve do godine 1551, kada je ponovno posvećena.⁹

Peraštani, u želji da iskupe grijeh svojih sugrađana, obavezali su se da će saziđati novu crkvu na susjednom otoku Gospe od Škrpjela, udaljenom od otoka sv. Đorđa svega oko 115 m, na mjestu gdje je postojala kapela iz godine 1452. Nova crkva Gospe od Škrpjela, iako nedovršena, služila je od 1576. godine kratko vrijeme kao župna crkva Perasta jer je crkva sv. Đorđa bila u ruševnom stanju.¹⁰

U potresu od 1667. godine bili su porušeni i crkva i samostan sv. Đorđa,¹¹ te se služba vršila u crkvi sv. Nikole u Perastu, čija je gradnja započeta 1621. godine. Opat sv. Đorđa bio je tada Andrija Zmajević (1656–1671). Obnavljanje crkve sv. Đorđa nakon potresa izvršeno je tek

Georgia na sluzbu Bielu do Potoka, Joscizzu do Veriga, i Bagn. Morigu. do Vissoke Stiene, i Lipze, i Bagnu, i Ledenzize visce Risna, i Stoliv Stranom do Argiakova, i Kavac, i Marcevas u Tivtu. i zapovidieh Pirastu, dassc tuu nazirre e da-je sluxc. I ovo sastavno Pissanije na Ljetto je sceest tissuechia i sedam sat, i pecto; Az recenni Iguman Millosceovski Vasilie Iermonack s vescteniem zborrom Svetoga Manastira vao- brazih na Ljetto 7141 a st exe popliti Rodxtva Hristova 1333. Ind: Krugh Sulznu – i Lunj – Krugh 16, Epatha, i Mjoseza Junia 13.

Međutim, Balović na kraju teksta napominje, bez drugog objašnjenja, da po Andriji Zmajeviću riječ »zgradih« treba razumjeti kao »ponapravih«, te da bi po Zmajeviću trebalo tumačiti da je crkvu restaurirao ... »cioic ristaurai, ed'ampliai«.

² Pavao Butorac, op. cit., str. 8.

³ Ibid., str. 13.

⁴ Ibid., str. 34.

⁵ Ibid., str. 57.

⁶ Ibid., str. 7.

⁷ Ibid., str. 12.

⁸ Ibid., str. 30.

⁹ F. Višković, op. cit., str. 10. – P. Butorac, op. cit., str. 36–37.

¹⁰ P. Butorac, op. cit., str. 42.

¹¹ Ibid., str. 63.

nekoliko decenija kasnije, za vrijeme opata Antona Zambelle (1702–1717). Pri rekonstrukciji izvršene su, navodno, neke građevinske izmjene. Brigu oko restauriranja vodio je prokurator Miho Grubas.¹²

U toku iduća dva stoljeća crkva je bila još nekoliko puta posvećena.

U doba napoleonskih ratova Francuzi su izvršili neke fortifikacione radove na otoku sv. Đorđa (fot. br. 2 i 3). Na jednom dijelu otoka ekshumiraju kosti iz grobnica koje su se nalazile van crkve te ih prenose u grobnice peraških crkava.¹³ Na mjestu tih grobova postavljaju topove, i tako otok postaje utvrda, ali i dalje se tu pokapaju građani Perasta, sve do godine 1866,¹⁴ od kada se pokapanje vrši na groblju sv. Mihovila u Perastu. 1813. godine otok je naoružan s 12 topova, dva velika mužara i posadom od 60 »najamnika«.¹⁵

1814. godine otok sv. Đorđa zaposjedaju austrijske vojne vlasti. Tada na otoku nema topova ni mužara, jer ih je Hoste, zapovjednik engleske fregate »Bacchante«, odnio s otoka, da bi ih upotrijebio za opsadu Kotora.¹⁶ 1848. godine crkva je pretvorena u kasarnu, a otok ponovno utvrđen. U kasnijem vremenu crkva je služila kao skladište.¹⁷ 1876. godine obnovljen je zvonik crkve, a 1882. godine nalazimo otok opet naoružan topovima.¹⁸

Iako su u proteklom razdoblju i crkva i samostan bili znatno oštećeni, veći popravci izvršeni su tek godine 1914, kada je centralna komisija za uzdržavanje spomenika u Beču pristupila uređivanju tog historijskog objekta. Pored vanjskih radova na crkvi izvršeno je i poravnjavanje grobnica u unutrašnjosti crkve, uređena je kamena ograda i stepenice u prezbiteriju i riznica.¹⁹

U prvom svjetskom ratu (1914–1918) otok sv. Đorđa služio je kao vojni lazaret.

¹² *Ibd.*, str. 67.

¹³ F. Visković, op. cit., str. 19.

¹⁴ P. Butorac, op. cit., str. 84.

¹⁵ Srećko Vuković, »Gospa od Skrpjela«, str. 50, Zadar 1887.

¹⁶ P. Butorac, op. cit., str. 86.

¹⁷ F. Visković, op. cit., str. 19.

¹⁸ U članku »Der dalmatinisch-herzegowinische Aufstand«, *Illustrierte Zeitung*, Leipzig, 4. März 1882, 78 Baud, str. 167, navodi se da je »Inselfeld San Georgio«, koji zaštićuje Perast, naoružan s dva topa. U članku se dalje navodi da je 6. februara 1882. godine poslije podne napalo grad Perast oko šezdeset ustanika (fot. br. 4). 9. februara iste godine izvršila je austrijska vojska napad na centralni položaj ustanika kod Ledenaica radi ugušivanja pobune. Taj je protunapad izvršen s oko 2400 vojnika u tri kolone, i to iz Perasta, Risna i Ljute, uz pomoć brdske artiljerije i tri ratna broda: »Erzherzog Albrecht«, »Fasana« i »Nautilus«, koji su se nalazili u Risanskom zaljevu. Plan za napad izradio je general Winterhalder. Pobunjenika je bilo oko 600.

Dva topa koja se spominju u tome članku leže i danas na otoku s južne strane. Topovi su dužine 3,45 m, s promjerom cijevi od 20 cm. Imaju i signature. Na jednom je signatura No. I CC, na obruču No. 168.8040 H M. Zell 1860, a na drugom No. I CC, na obruču No. 204.94440 H M. Zell 1860 (fot. br. 5).

¹⁹ P. Butorac, op. cit., str. 91.

Unutrašnjost crkve sv. Đorđa bila je od svoga početka više nego skromna. O tome nam govore podaci iz crkvenog arhiva. 1431. godine u njoj se nalazi jedan mali oltar.²⁰ Tridesetak godina kasnije, tj. 1460. godine crkva ima tri oltara: jedan veliki i dva manja,²¹ a 1606. godine jedan veći i jedan manji.²² 1658. godine crkva ima ponovno tri oltara, a u 1765. godini ima samo jedan oltar.²³

Crkvu je oslikao majstor Lovro u doba opata Tripa Bolizze de Lampra, Kotoranina (1438–1485), koji je kao opat rasipao opatijska dobra. Čak je prodao kalež i ciborij iz svetišta »da udovolji nekim svojim hirima« i zbog toga je bio izopćen iz crkve, ali je usprkos tome vršio i dalje svećeničke obrede.²⁴ Do danas se, međutim, nisu pronašli tragovi spomenutih slikarija. Da je crkvu oslikao majstor Lovro, dokazuju arhivski podaci, prema kojima kotorski biskup August Foscolo 1457. godine prisiljava opata Bolizzu da podmiri dug majstoru Lovri za izvršeno slikanje u Sv. Đorđu.²⁵ Vjerojatno je to oslikavanje bilo dovršeno prije posvete crkve u godini 1447. za biskupovanja Marina Contarena. Činjenica je, svakako, da crkva nije bila oslikana ni prije ni poslije opata Bolizze, već baš u doba tog opata »rasipnika«.

1628. godine opat Cizila dobija odobrenje od kotorskih providura da naruči oltarnu palu za crkvu sv. Đorđa.²⁶ 1765. godine postojala je na oltaru slika sv. Đorđa, za koju je kotorski biskup Dell'Oglio, prilikom vizitacije, izrazio mišljenje da nije dobra.²⁷

Danas u opustjeloj crkvi postoji samo jedan vrlo skroman oltar sa slikom sv. Đorđa (ulje, platno, vis. 1,76 cm, šir. 97 cm). Na poleđini slike čita se »Fdo. Monacelli inventò e dipinse, Roma 1876«. To je bilo u vrijeme opata Pasqualea Guerinija (1855–1879), koji je 1886. godine obnovio zvonik crkve.

Spominje se da su crkva i samostan bili tri puta poharani, i to 1571. godine od gusara Karagoze, zatim 1624. prilikom napada gusara iz Tunisa i Bizerte na Perast i 1654. prilikom napada Turaka pod zapovjedništvom Rizvanagića. Iz objavljenih izvještaja o vizitacijama crkve i samostana sv. Đorđa ne razabire se da bi crkva bila bogato ukrašena ni da bi posjedovala nekog vrednijeg crkvenog inventara, ni prije ni poslije tih pohara.

Na vanjskom zidu crkve bili su uzidani grčki i rimski natpisi i jedan natpis iz 18. stoljeća. Od njih se sačuvao samo jedan rimski natpis. Još oko 1880. godine nalazila su se u zidovima crkve dva natpisa.²⁸ Tekstovi tih natpisa sačuvani su, međutim, u neobjavljenom rukopisu Andrije Balovića, koji donosimo u foto-kopiji (fot. br. 6 i 7).

²⁰ Ibid., str. 41.

²¹ Ibid., str. 30.

²² Ibid., str. 48.

²³ Ibid., str. 62. i 84.

²⁴ Ibid., str. 25–29.

²⁵ Ibid., str. 25.

²⁶ Ibid., str. 53.

²⁷ Ibid., str. 81.

²⁸ G. Gjelcić, op. cit., str. 21.

Uz put spominjemo da su rimski natpisi bili uzidani i na Biskupiji Zmajevića u Perastu.²⁹ Od njih je sačuvan samo jedan, i to s unutrašnje strane ulaza u vrt Biskupije. Andrija Balović zabilježio je i te natpise iz Biskupije³⁰ pa i njih donosimo također u foto-kopiji (fot. br. 8), a po-tječu iz Risna i okolnih mjesta. Sakupio ih je Andrija Zmajević kao »dilletante dell'antichità« ~ ljubitelj starina.

Balović kaže da je Risan bio bogat antičkim kamenim i drugim spome-nicima,³¹ te grčkim i rimskim novcima od zlata, srebra i bakra i da je bilo mnogo sakupljača tog starog novca, a među njima je bio i Andrija Zmajević.³²

Prema Baloviću opatija sv. Đorđa imala je svoj arhiv u kojemu su se nalazile stare pergamene ispisane na latinskom jeziku.³³

Sama crkva na otoku nema nijedne spomen-ploče ni u unutrašnjosti crkve ni na vanjskim zidinama.

Opatija sv. Đorđa bila je predmetom dugotrajnih sukoba između Ko-tora i Perasta, jer je Kotor tražio da je zadrži pod svojom jurisdikcijom. S druge strane, opati sv. Đorđa, iako se pri izboru obavezivahu da će stanovati na otoku, nastojali su da izbjegnu tu obavezu i boravili su većim dijelom u Perastu. Crkvene vlasti i građani Perasta pokušavaju ih prisi-liti da stanuju na otoku, ali opati navode da su samostan i crkva u rušev-nom stanju. Oni redovno traže milodare za popravke, a isto tako se bore sa svojim kmetovima (zvani »homines sancti Georgii«) zbog ubiranja dohodaka.

Opati bijahu dužni da u određene dane prirede svečani ručak, na koji su morali pozvati određene građane. Opati često nisu udovoljavali toj obavezi, propuštajući da pozovu neke građane, koji su opet smatrali da na to imaju pravo. To je izazivalo svade i razmirice između opata i građana Kotora i Perasta kao i između ovih potonjih međusobno.

²⁹ A. Balović, op. cit., str. 17-18.

³⁰ A. Balović, ibd., str. 19.

³¹ Od predmeta iskopanih u Risnu Balović posebno ističe i jednu figuricu »sidla« od finoga zlata izvanredne obrade, u veličini palca, nađenu u bakrenoj kutiji. Glava, ruke i noge figurice mogle su se pokretati pomoću mehanizma ugrađenog u unutraš-nosti figure. Balović navodi da je ta figurica bila poklonjena nekom vojnom starje-šini Nikoli Metcovich-Cjelovichu i da su je vidjele i mnoge druge osobe. A. Balović, op. cit., str. 15.

³² »Si ritrovano pure al giorno pnte (presente) le monete della regina Tema, e molte altre di oro, d'argento e di rame de Romani si nel tempo della repubblica, come nel tempo d'imperadori, e del occidente, e d'oriente, così pure di Alessandro Magno. Anzi io n'ho veduto una d'argento, con caratteri Greci che diceva . . . Alessandro rè . . . Di queste Monete antiche trovate a Risano, molti dilettaanti dell'anti-chità fecero diligente provista, e trà questi il sigr.: Co : Gio : Bujevich, i sigr.: Buechia, Govri.: di Risano, tent^o : Collo : Nicolò Rizzo, MOnsig:^r arciv^o : Zmajevio, e Cap^o. Zuane Zambella . . .« A. Balović, op. cit., str. 15.

³³ ». . . da molte iscrizioni Latine, e Carte parimenti Latine in Carta Pergamena, che esistono tuttavia a Perasto, nell'Monasterio e Chiesa Abbatiale di S. Giorgio, e nell'Arcivescovato pure Zmajevich, le quale in diversi tempi si sono rinvenute ritro-vate in queste parti . . .« A. Balović, op. cit., str. 16.

Opati se postepeno sve manje brinu oko ukrašavanja crkve. Mnogo više pažnje posvećuju ukrašavanju crkve sv. Nikole, koja postaje ujedno i župna crkva Perasta. Građani također poklanjaju župnoj crkvi oltare, slike, zlato i srebro, a Andrija Zmajević daje ornamentiranu kamenu propovjedaonicu. I tako crkva sv. Đorđa gubi svoj značaj i pretvara se u crkvu na groblju.

Nekoć, dok je stari Perast bio izgrađen na brdu, groblje se nalazilo oko crkve sv. Ane u brdu. U toj crkvi je i danas dobro očuvana freska Tripa Kokolje, koja prikazuje kao centralne figure sv. Anu i Bogorodicu, a sa strane sv. Luciju i sv. Katarinu. Pored likovne vrijednosti ovo je jedina freska koja nosi potpis slikara Kokolje »V molitvach tvoiech spomeni se i od mene grescnica Tripo Cocoglia pitur molim«.

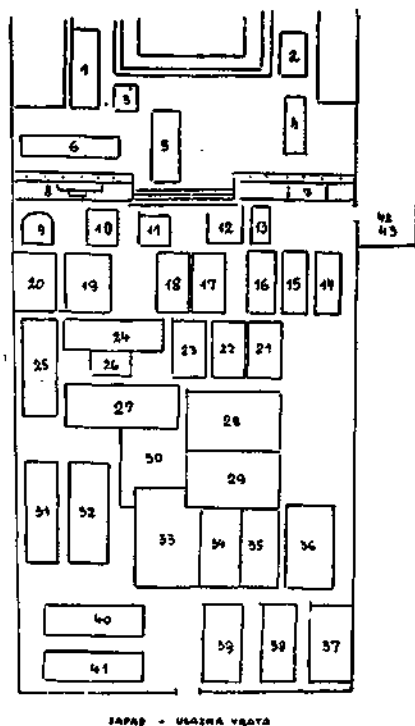
Ranije je u toj crkvi sv. Ane postojala oltarna pala, koja je s vremenom stradala, pa je zamijenjena Kokoljinom freskom.

Pokapanje na groblju sv. Ane vjerojatno je prestalo u doba kada se Perast počeo izgrađivati uz more i kada je otok sv. Đorđa postao groblje Peraštana. Nepoznato je kada i kako je došlo do odluke da se građani Perasta sahranjuju na otoku, ali možemo s pravom reći da su Peraštani izvršili dostojan izbor svog vječnog počinka. Smionci moreplovci, ratnici i gasari, koji nisu svoju životnu borbu okončali u morskim dubinama, nakon teških rvanja s podivljanim morem ili poslije krvavih pomorskih bitaka, vraćaju se u svoj rodni grad da bi, proživivši u njemu zadnje časove, bili još jednom i konačno prevezeni morem i spušteni u svoje grobnice na otoku, koji kao kamena galijska obasjavana čas sunčevim zrakama, čas udarana bijesnim valovima i vjetrovima, produžava njihov nemirni životni put na moru. Pod vječno zelenim jarbolima počivaju oni, kao vjenčani s morem, koje je znalo biti strašno i okrutno, ali u toj okrutnosti i veličanstveno i nezaboravno. Iako je možda veći broj onih Peraštana koji nadoše vječni počinak u dalekim morskim dubinama, počivalište na otoku sv. Đorđa simboličan je vječiti spomenik svih generacija smionih moreplovaca drevnoga Perasta i njegove slavne prošlosti.

Grobnice u unutrašnjosti crkve poredane su nepravilno jedna do druge, tako da je čitav pod crkve pokriven kamenim grobnim pločama. U samoj crkvi ima 41 grobna ploča, a dvije se ploče nalaze u prostoru sakristije. Mnoge ploče imaju uklesane natpise, a neke i grbove. Na nekim pločama vidimo samo grb, na drugima samo inicijale, a ima i ploča gdje se uz grb nalaze samo inicijali. Ima i ploča bez ikakvih natpisa. Na nekima su natpisi u cijelosti ili djelomično izbrisani dljetom, na drugima su pak natpisi istrošeni i slabo čitljivi.

Najstarije datirane grobne ploče su iz 16. stoljeća, i to jedna iz godine 1544, a druga iz godine 1599. Sve ostale potiču iz 17. stoljeća.

U svetištu crkve nalaze se pet grobnica, koje su u priloženom tlocrtu označene brojevima 1-5. Tlocrt je rađen radi orijentacije o položaju pojedinih grobnica unutar crkve. Njihovi su opisi dati prema broju na tlocrtu (fot. br. 9).

Sl. 9. - Tlocrt grobnica u crkvi Sv. Đorđa

Grobnice pod rednim brojem 1 i 3 nemaju nikakvih oznaka.

Br. 2.

Grobnica porodice Zambella, na kojoj se grb slabo raspoznaje.

Natpis:

SEPLTVRA
DELLI HER
EDI ZAMBLA

Br. 4.

Grobnica Stojšić s grbom kasade Stojšić (tab. I).

Natpis:

SDM STOISI
.HTO (?) DŃ CR
ISTOFALO

Br. 5.

Grobnica bez natpisa, s grbom koji ima četiri horizontalne trake. Na prvoj traci je isklesano slovo R, a nad njime slovo B. Prema grbu i tim inicijalima pretpostavlja se da je to grobnica porodice Rajković (tab. I).

Br. 6.

Grobnica bez natpisa, s grbom. U štitu grba je desna ruka, koja drži granu s tri lista i grozdastim cvijetom. Ispod grba nalazi se mrtvačka glava (tab. I).

Br. 7.

Komad grobne ploče, nad kojim je postavljena kamena ograda svetišta. Čitljiv je samo prvi red, a ostali dio teksta nalazi se ispod ograde.

SD CAP° GREGORIO

Br. 8.

Dio grobne ploče s natpisom:

1686
SPA DI ...
ATELI I ...
E MATIO ...
AS E SVI ...
ERE

I na ovoj ploči je postavljena kamena ograda svetišta, tako da se dio teksta ne može pročitati.

Br. 9.

Grobnica bez natpisa, s grbom koji predstavlja zmaja sa zvijezdom (tab. I).

Br. 10.

Grobnica Lalović, koja ima samo natpis:

LA SEPOLTV
RA DI ME CAP
N MATTIO LA
LOVICH E DI M
EI EREDI
1544 (?)

Br. 11.

Grobnica Bucchia, bez grba, s natpisom:

S. D. MATIO. D
TRIFON.BUCH
1599

Br. 12.

Grobnica kasade Stojšić, bez natpisa, s grbom kasade Stojšić, na kojoj je stolac, a iznad stolea oblaci. Na vijugama iznad grba uklesan je moto: NEC NUB . . . - NOCE .T MIHI (Nec nubes nocent mihi), (tab. II).

Br. 13.

Bez natpisa.

Br. 14.

Grobnica Falcone s natpisom:

S.STEFANO
FALCONE.ET
SOLHEREDI
1608

Iznad natpisa je soko raširenih krila u pokretu (tab. II).

Br. 15.

Grobnica s kružnim ornamentom bez natpisa.

Br. 16.

Natpis i grb otklesani.

Br. 17.

Grobnica s inicijalima VMZ, a iznad inicijala geometrijski crtež - stilizirano krilo ptice.

Br. 18.

Grobnica Kolović (tab. II). Na jednom dijelu grobnice urezano je: krilo ptice između četiri rozete. U drugom dijelu je natpis:

SEPOLTVRA DEL PRON MATTIO
DI GREGORI° COLOVIC E SVI HERED
AÑO 1661 E CHEL PRESENTE SE
POLTVRA NON SI POI VENDER NE
DONAR NE IMPEGNIAR CHE VADA
DE REDE IN EREDE

Br. 19.

Grobnica Vidović s natpisom:

SEPOLTVRA
VIDOVICH
E SVOI
EREDI
M_CZ

Br. 20.

Bez natpisa.

Br. 21.

Bez natpisa. Ornamenti: tri rozete oko kamenog okvira.

Br. 22.

Bez natpisa.

Br. 23.

Grobnica Burović – Stojšić, s grbom kao na grobnici br. 12. S natpisom:

ARCA
DEL CAP PASTO
NICOLO BVRO
STOSCICH

Br. 24.

Grobnica s grbom. Unutar ornamenta dvoglavi orao (tab. II) kao na grobnici br. 5. Cijeli natpis je otklesan, a ostale su samo riječi HIC IACET.

Br. 25.

U kamenom okviru urezane su na uglovima četiri zvijezde, a u sredini krilo ptice. S lijeve strane krila slovo V, s desne strane slovo Z, a ispod krila slovo M. (tab. III).

Br. 26.

Grobnica Cuzulović s natpisom:

NICOLO DE VICEN
CO DE GREGORIO
ET EREDI 1608
ET DI FRATELLI
CVZVLOVICH I

Br. 27.

Grobnica Mazarović, Štukanović i Smiloević (tab. III). Grb s rasvjetanim smiljem u štitu, bogato ornamentiran. Natpis:

S DEL SIG TRI
FON MAZARI ET DI
TRIFON MAZARIO
CRISTOFORO
ANDREA ST . . AN
OVICH E
ORCIO DI NICOLO
SMILOEVICH I
1683

Br. 28.

Grobница Kristofora Markovića (tab. III), s grbom porodice Marković – Martinović, koja je pripadala kasadi Cismai. Natpis:³⁴

S D S CAP DI
PERASTO LUCA
MARCOVICH NE
LLA QVALE GIACE
CRISTOFORO O (?) ZVANE
MIO NEPOTE A 1653

Drugi natpis na istoj grobnoj ploči:

MUTAE SUNT LACRYMAE SUSPIRIA MUTA
NEVENA FLECTERE SI SCIENTEM NULLA VENENA
QUEUT
(MUTAE SUNT LACRYMAE, SUSPIRIA MUTA,
NOVENA FLECTERE, SI SCIENTEM NULLA VENENA
QUERUNT)

Br. 29.

Grobница Marković Luke³⁵ (fot. br. 13), s grbom kao pod br. 28 (tab. III). Natpis:

HOC EST SEPV
D LVCA MARC.
... D NI
..... 1653

Br. 30.

Bez natpisa.

Br. 31.

Grobница Zmajević. Grb: krilati zmaj (tab. III). Natpis:

ARCA
DI Q... SIG NICO
LO SMAIEVICH ET
SVO HEREDI 1637

Br. 32.

Grobница Marković Tome, bez grba, s natpisom:

D O M
SEPOLTURA
DELL TOMASO
DI ZIOANNI MARC
OVICH E DI SVOI
HEREDI ANNO
DN MDCLXXI

³⁴ M. Montani, »Pomorstvo Perasta u portretima brodova«, Pomorski zbornik, Inst. za hist. i ekonomske nauke, Zadar, Jug. ak. znan. i umjet., Zagreb 1962, str. 1874.

³⁵ M. Montani, ibd., str. 1875.

Br. 33.

Grobnica Brajković, s natpisom:

SEPOLTURA
DEL (dio natpisa otklesan)
MATTIO DE CH
RISTOFALO
BRAICOVICH
ET LORO HEREDI
MDCLXXIII

Br. 34.

Grobnica s grbom kasade Šestokrilović. U grbu je uklesano krilo ptice. Na uklesanom prostoru za natpis nema teksta (tab. IV).

Br. 35.

Grobnica kasade Bratizza. Na uklesanom grbu dvije ruke drže koplje (?). Također nema teksta na uklesanom prostoru za natpis (tab. IV).

Br. 36.

Grobnica Vukičijević, s grbom koji prikazuje vuka u propinjanju i dva ukrštena pera (tab. IV). Ispod grba natpis:

LA SEPULTURA DE
VICENZO ET NCO
LO VVCH.....
CON SO REDI

Br. 37.

Grobnica Florio. Grb na kojemu je krilo ptice. Natpis:

SEPOLTURA
DI CRISTOFALO
DI VICNZO FLO
RIO E DI SVI
EREDI

Br. 38.

Bez grba i natpisa.

Br. 39.

Grobnica Krila Mazarovića. Natpis:

ESTE VIATOR ET INDICE CARITATEM
DI CRISTOFORI MAZAROVICH SEPVLCHRA
NON HABITANTIBVS SEPVLCHR
VM EXTR. XII HOC CONDICIO ISTA ARCA
POSINT OMNES TVMVLARI QVOS REVERENDISSIMVS
HVIVS ECCLESIA ABBA
PRO TEMPORE
SEPVLCHRVM
IVDICABIT

Br. 40.

Grobnica Andrije Balovića i njegovih nasljednika, na kojoj je u vrlo skromnoj obradi uklesan natpis:

ANDREA BALLOVICH ET
SVOI ERREDI

Br. 41.

Grb na kojemu su prikazana dva lava u propinjanju, koji podržavaju stolac. Natpisa nema (tab. IV).

Br. 42.

Grobnica Buccia u sakristiji crkve s natpisom:

ARCA
D NICOLO D MAT.
BVCCHIA

Br. 34.

U sakristiji crkve.

Grobnica s nečitkim inicijalima i s grbom na kojemu je smilje.

Osim tih grobnica u unutrašnjosti crkve postoje grobnice i oko crkve, ali one, uglavnom, nemaju nikakvih obilježja.

Nakon izgradnje župne crkve sv. Nikole u XVII stoljeću pojedini Perastani napuštaju porodične grobnice na Sv. Đorđu i u Perastu grade za sebe i za članove svojih porodica crkve i grobnice.

Tako Andrija Zmajević gradi za sebe kao grobnicu mauzolej crkvu Gospe od ružarija. Porodica Štukanović podiže crkvu sv. Marka s grobnicama, porodica Mazarović crkvu sv. Antuna, a drugi izgrađuju grobnice u crkvi Gospe od karmina.

U želji, vjerojatno, da se i nadalje održi groblje na Sv. Đorđu opat Sv. Đorđa odriče se 1730. godine dobrovoljno pristojbe od jednog cekina, koju je morao platiti svatko tko je želio izgraditi grobnicu na otoku.³⁶ Međutim, ni ta olakšica nije pomogla, kao što se to vidi iz odluke providura Francesca Grimanija, koji je 1754. godine zbog nastalih sporova odredio tko je nadležan za davanje dozvola za gradnju novih grobnica u crkvi sv. Nikole i na otoku sv. Đorđa.³⁷

Da li su i u staroj crkvi sv. Nikole postojale grobnice, nije sa sigurnošću utvrđeno. Sigurno je – prema zapisima iz arhiva obitelji Visković – da su u novoj crkvi sv. Nikole postojale grobnice obitelji Bronza, obitelji Burović i jedna grobnica bez natpisa. U grobnici Bronza bili su pokopani i neki članovi obitelji Visković (Josip, Alvis e drugi). Te grobnice su bile zatrpane 1890. godine, vjerojatno kada se postavljao novi pločnik

³⁶ P. Butorac, op. cit., str. 70.

³⁷ Ibid., str. 75.

u crkvi. Možemo, međutim, pretpostaviti da su te grobnice već postojale u staroj manjoj crkvi sv. Nikole, jer se u staroj crkvi sv. Nikole nalazila oltarna pala na kojoj su bili naslikani donatori Visković i Burović. Ta je pala prenijeta i u novosagrađenu crkvu i nalazila se nad oltarom sve do 1845. godine, kada je skinuta, jer je bila uništena od vremena.

U crkvi sv. Nikole danas postoji kamena grobnica u prezbiteriju pred glavnim oltarom iz 1775. godine, s natpisom:

D. O. M.
GASPAR RACCÓVICH PERASTINUS
DE COMITIBUS CASIMIRI
OLIM. CATH. ECCLAE. CATHAR ARCHIDIAC.

SIBI ET PERASTI ABBATIBVS
HOC MONVMENTVM
F. I. AE. S.
A. D. MDCCLXXV

Ranije je postojao još jedan natpis:

D. O. M.
CHRISTOPHORVS BVROVICH
SIBI AC HAEREDIBVS
SVIS HOC MONVMENTVM
POSVIT ANNO MDCLXXIII²⁹

Oko crkve sv. Nikole sa sjeverne strane nalaze se i danas neke grobnice zatrpane zemljom.

Andrija Zmajević, kao nadbiskup barski, sagradio je u vremenu kada je bila sagrađena crkva sv. Nikole grobnicu mauzolej visoko nad morem u blizini palače zvane Biskupija.

U mauzoleju postoji ploča s natpisom:

REQVIEM AETERNAM DONA DOMINE
ANDREAE ZMAJEVICH ANTIBARENSI ARCHIEPISCOPO
QVI
ANNO MDCLXXVIII AD MAJOREM HONOREM ET GLORIAM
DEI ET BEATAE VIRGINIS SACELLYM HOC AEDIFICAVIT
ET ANNO MDCLXXXIV MENSE SEPT.DIE VII MORTALES
EXVVIAS SVB VMBRA EIVS DEPOSVIT.

Prema tome natpisu kapela je bila sagrađena 1678. godine, isključivo za njegove posmrtno ostatke. Na pročelju kapele, koje je ukrašeno grobovima Zmajevića, čita se: ANDREAS ZMAEVICH ARCHIE. ANTIB.

U unutrašnjosti kapele na grobnoj ploči izrađen je u mramornoj intarziji u boji grb Zmajevića s nadbiskupskim insignijama, bez ikakvog natpisa.

U neposrednoj blizini mauzoleja Zmajević je podigao zvonik, jedan od najljepših u Dalmaciji.³⁰

²⁹ M. Sabljar, »Perast«, I, str. 8.

³⁰ K. Prijatelj, »Umjetnost 17. i 18. stoljeća u Dalmaciji«, Zagreb, Matica Hrvatska 1956, str. 35.

Sl. 1. – Otok sv. Đorđa kod Perasta

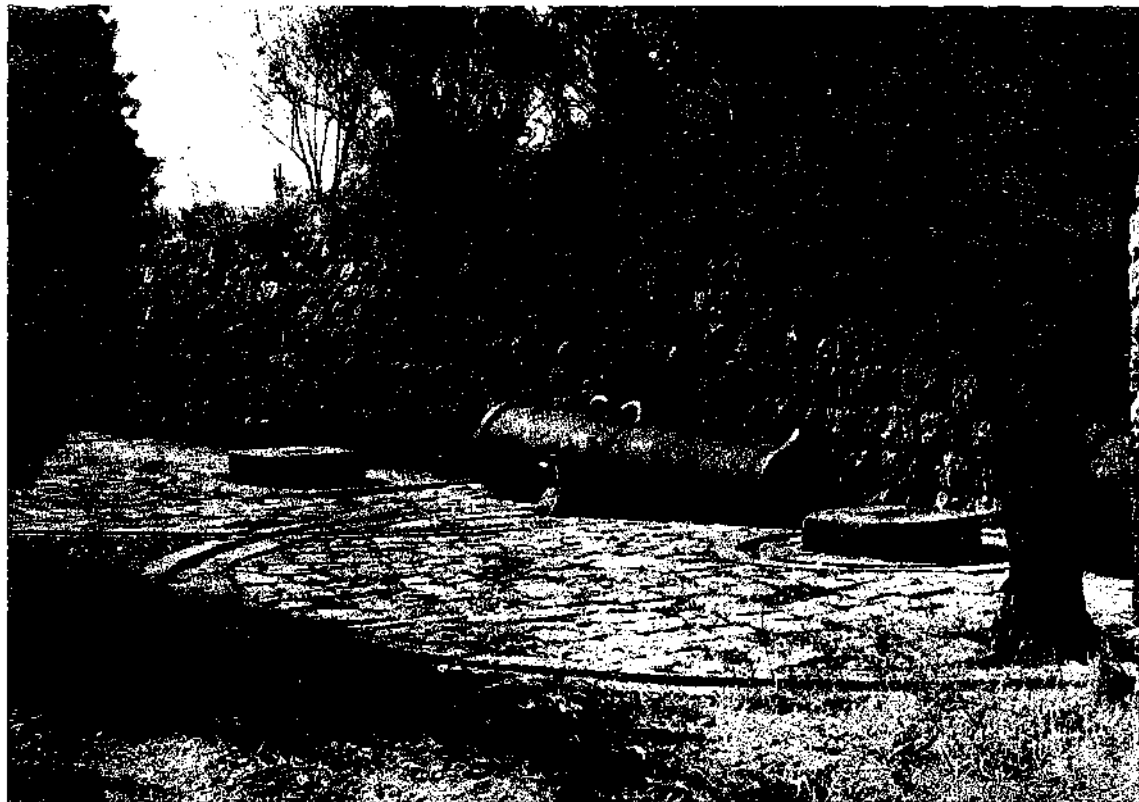
Sl. 2. – Jean Baptiste Francois Gennillon: Otok sv. Đorđa i Perast iz doba napoleonskih ratova, Musée de la marine, Paris

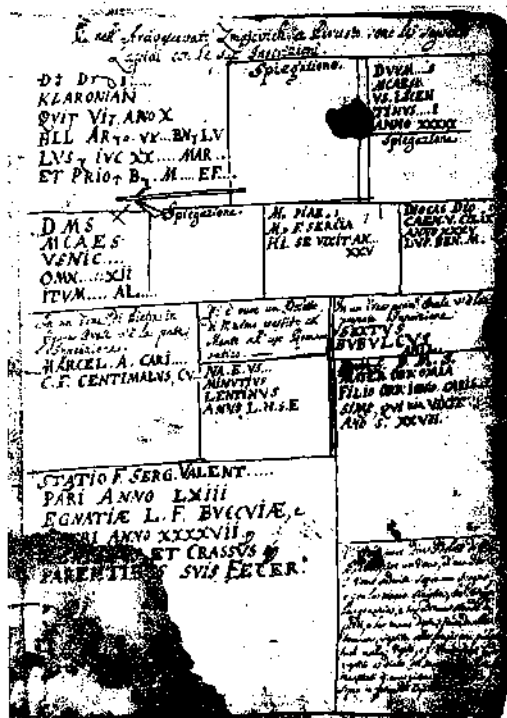
*Sl. 3. - Jean Baptiste Francois Genillon: Kotor u doba napoleonskih ratova
Musée de la marine, Paris*

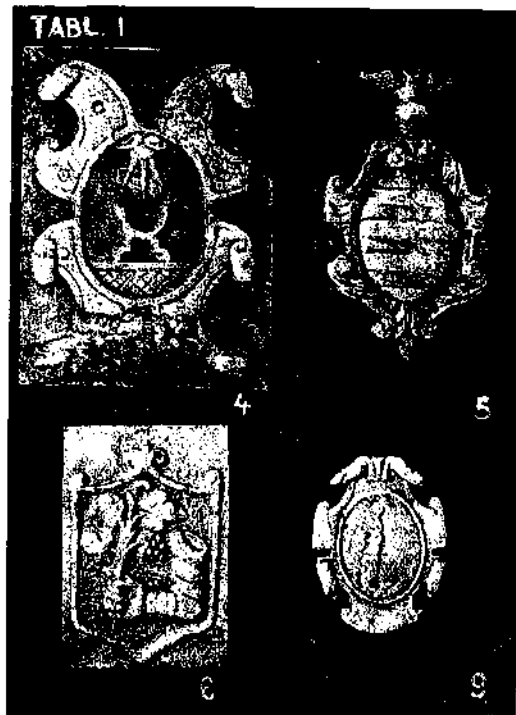
*Sl. 4. - Napad krivošijskih nstanika na Ploče 6. II 1882. god. (po crtežu
nepoznatog autora iz god. 1882. iz Illustrierte Zeitung 1682).*

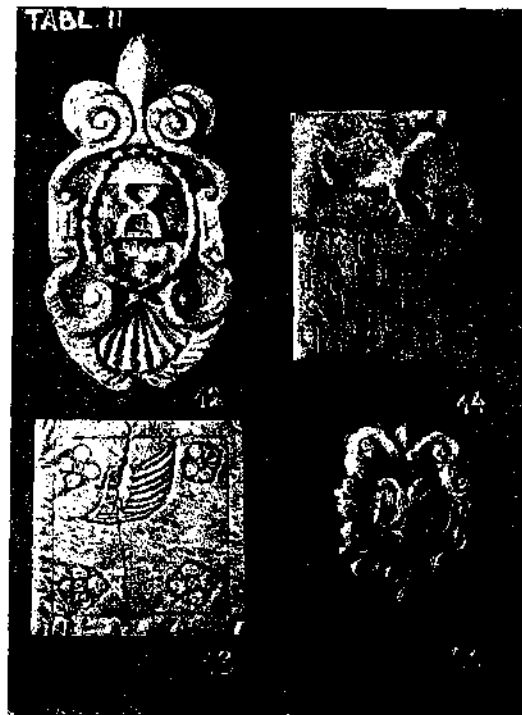
Sl. 5. Otok sv. Đorđa – Austrijski topovi iz doba krivošijskog ustanka

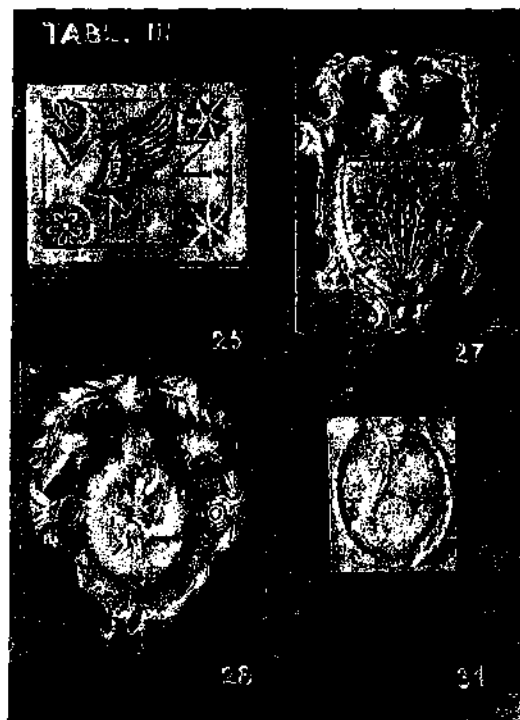
Sl. 8. - Rimski natpisi na biskupiji Zmajević u Perastu (iz rukopisa A. Baloviča)

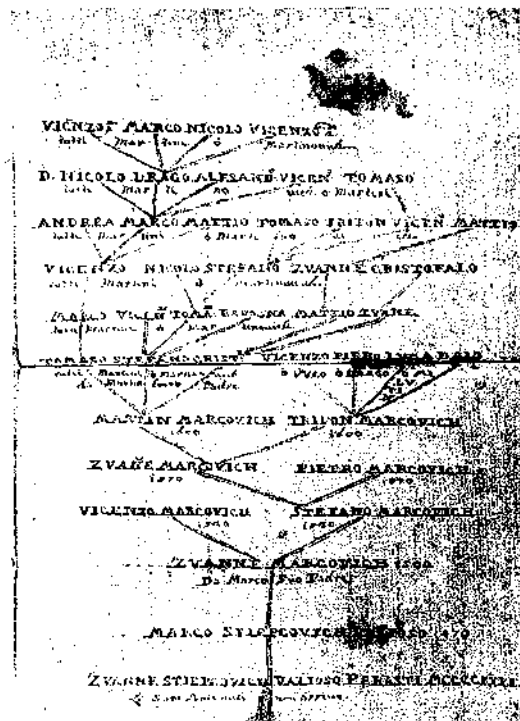
Sl. 10. - Grbovi s grobnica u crkvi sv. Đorda (tab. I)

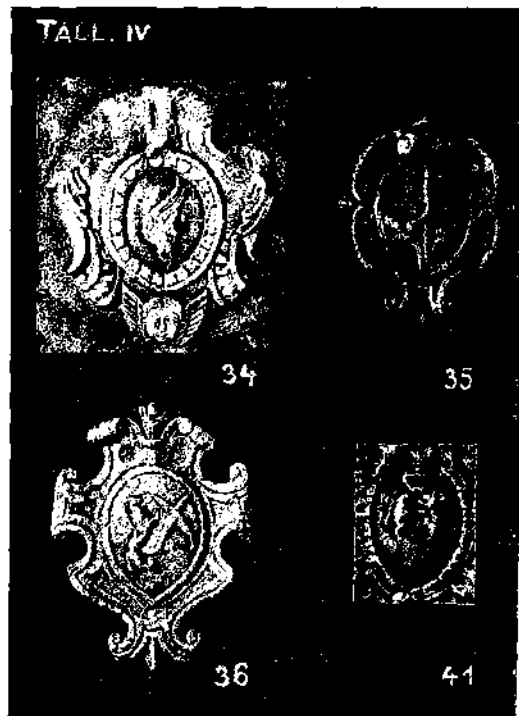
Sl. 11. – Grbovi s grobnica u crkvi sv. Đorđa
(tab. II)

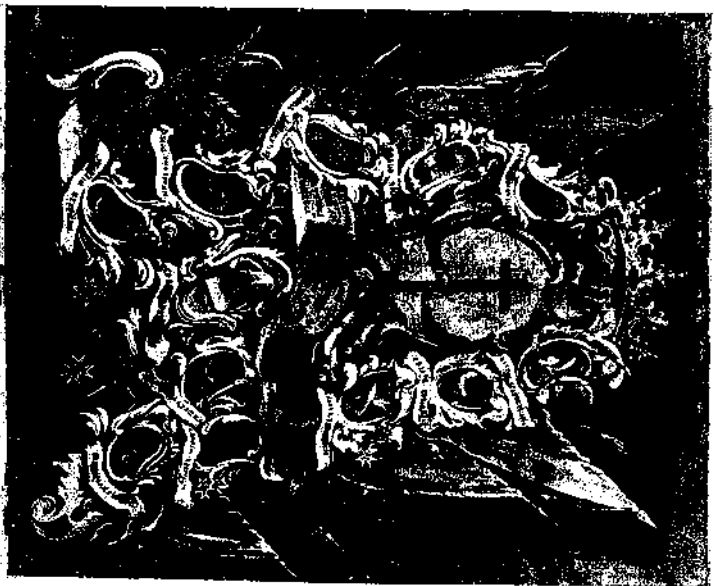
Sl. 12. – Grbovi s grobnica u crkvi sv. Đorđa
(tab. III)

Sl. 13. - Genealoško stablo porodice Marković-Martinović (iz rukopisa D. Martinovića)

Sl. 14. - Grbovi s grobnica u crkvi sv. Đorđa (tab. IV)

*Sl. 15. - Grbovi perastih kasoda (alje, platno - Zavičajni
muzej u Perastu)*

Visoko na zvoniku postoje dva natpisa, koji se vrlo teško čitaju zbog nepristupačnosti i zbog toga što su teško oštećeni od nepogoda i vremena. Na jednom natpisu u pet redova mogle se pročitati:

ANDREAS ZMAIEVICH
ARCH.ANTIBARENSIS
PRIMAS
.....
AN.MDCVIC NO (?)

Na drugom se čita:

CAMPANARIUM
REINCEPIT PIETAS PATRVI
PERFECIT AMO: NEPOTIS
AC HEREDIS VINCT ... ZMA
IEVICH PHIL AC SAC THEOL
DOC ABB S GEORG..
AN MDCVIC NO

Prema tom drugom natpisu zvonik je dovršio 1696. godine, nakon smrti Andrije Zmajevića (umro 1694), njegov nećak Vicko Zmajević, tada opat Sv. Đorđa (1695–1701). Vrijedno je spomenuti da se na pročelju Biskupije ispod grba Zmajevića nalazi ploča s natpisom:

AMDG
ANDREAS ZM
IEVICH PHIL AC SAC
THEOL DOCTOR ET
MAGISTER S GEORGH ABBAS
EXTRVXIT A DNI MDCLXIV

Iz natpisa se vidi da je Andrija Zmajević sagradio ili dogradio svoju palaču 1644. godine, u vrijeme kada je bio opat Sv. Đorđa u Perastu.

Na renesansnom pročelju crkve sv. Marka u Perastu nalazi se iznad lava sv. Marka, izrađenog u visokom reljefu u kamenu, ploča s natpisom:

PAR CONFRATRVM PIETAS
CON PAR OMNIVMQ AMOR
HOC TEMPLVM DE SVO
ANNO MDCCLX
EREXIT

U unutrašnjosti crkve, nad ulazom u sakristiju, nalaze se dva natpisa u kamenu, ukvirena ornamentom. Između natpisa uklesan je grb kasade Perojević. Na natpisu s lijeve strane čita se:

D .O M
AD HONOREM DEI GENI
TRICIS MARIAE EIVS QVAE
PARENTIS S ANNAE
NEC NON S S MATHAEI
ET MARCI EVAN
GELISTARVM

a na natpisu s desne strane:

MATHAEVS
STVCHANOVICH SV.....
ANIMABVS O, PARENTVM
SVORVM NEC NON DILECTI
FILII MARCI CONSVLENS
SACELVM HOC EXTRVXIT
AN MDCLXXI

U sredini pločnika crkve nalaze se tri grobnice uporedo s natpisima.
Prva grobnica:

IN HOC SIGNO VINCES
TRYPHONIS STVCHANOVICH
MILITVM TRIBVNI
TOTIVSQVE FAMILIAE
DVMTAXAT

Nad natpisom je grb porodice Štukanović s ratnim insignijama: trubama, zastavama, kopljima, bubnjevima itd. uklesanim u kamenu.
Drugi natpis glasi:

HIC IACET
MATHEVS STVCHANOVICH
ARCIEPISCOVVS ANTIBARENSIS
PVLVIS CINIS ET NIHIL
XIII DECEMBRIS
MDCCXLIII

Nad ovim natpisom bio je grb nadbiskupa Štukanovića u bronci, danas pohranjen u Zavičajnom muzeju u Perastu.
Treća grobnica:

IN HOC SIGNO VINCES
TRYPHONIS STVCHANOVICH
MILITVM TRIBVNI
TOTIVSQVE FAMILIAE DVMTAXA
PARTICVLARIS SEPVLCHRI
PROPE PATRVI MERITISSIMI
CINERE AMATA
IN HOC TEMPLO IVS VNICVM
IN DONATIONE SERVATVM
ANNO MDCLX

Četvrta grobna ploča, koja se nalazi niže od ovih triju grobnica, ima isklesani kružni ornament, a natpis je otučen.

Osim tih grobnica nalazi se još osam grobnica sa strane, a na jednoj od njih je natpis CONFRASTRUM CINERES, što znači da su se u tim grobnicama pokapali bratimi bratovštine sv. Marka.

Iz natpisa uzidanog nad vratima sakristije crkve sv. Marka vidi se da je Matija Štukanović podigao 1671. godine grobnu kapelu posvećenu evanđelistima Matiji i Marku, čija imena nose on i njegov sin, a iz natpisa na pročelju crkve izlazi da je bratovština sv. Marka oko 1760. godine podigla crkvu s grobnicama za članove bratovštine.

Prema tim podacima možemo zaključiti da je najprije postojala samo kapela, a kasnije je dograđena danas postojeća crkva sv. Marka. Na taj zaključak navodi činjenica da je kamen nad vratima sakristije dobio patinu karakterističnu za kamen izložen vremenskim nepogodama, tako da je i natpis ponegdje slabo čitljiv. Prema tome se taj dio po svojoj prilici ranije nalazio s vanjske strane kapele, možda na samom pročelju, a kasnije, kada je dozidana crkva sv. Marka, dobio je svoj današnji smještaj u unutrašnjosti crkve.

Gradnja kapele Štukanovića spada u isto razdoblje kada gradi mauzolej i Andrija Žrnajević, a porodica Mazarović podiže samostan i crkvu posvećenu sv. Antunu, u kojoj se nalaze i grobnice porodice Mazarović.

I u crkvi Gospe od karmina nalazimo nekoliko grobnica.

1. Grobna ploča Balovića s grbom i natpisom:

SEPOLTURA DELLI FRATEL
LI BALLOVICH
CAP MATTEO
E SVOI HEREDI
1719

2. Grobna ploča Jovovića:

BASILIVS
JOVOVICH ANTI
BARENSIS SA
CERDOS
HOC MONVMENTVM
FECIT
A.D.MDCCCXIII

3. Grobna ploča Vicka Rafaelija:

VINCENTIVS RAPHAELI
SIBI AC EREDIBVS
SVIS HOC MONVMENTVM
POSVIT
ANNO D MDCCCXIII

4. Grobna ploča J. Bašića:

JÓSEPH BASSICH
SIBI AC HEREDIBVS
SVIS HOC MONVMENT
POSVIT
AD MDCCCXIII

Ove se grobne ploče nalaze u starom kamenom pločniku crkve.

Crkvu i samostan sv. Antuna sagradila je 1679. godine porodica Mazarović,⁴⁰ pa se crkva i naziva grobnicom porodice Mazarovića. U pločniku, koji je sigurno obnovljen u 19. stoljeću, nalaze se danas dvije ploče iz 19. stoljeća. Ispod grba porodice Mazarović čita se natpis:

1. VINCENZO DE MAZZAROVICH
PERASTINO
NELL ESERCITO FRANCESE
DISTINTO GUERRIERO
I.R.CAP.DI PORTO IN
CONSTANTINOPOLI
PERSONAGGIO RELIGIOSISSIMO
MORI IN TREBISONDA IN ETA D'ANNI 58
QUI TRASFERITO NEL 1854 DALL SUO FIG.
EZIO

2. D. O. M.
IOANNES DE MAZZAROVICH
PREPARAVIT
SIBI HELENAE CONIUGI
CARISS SUISSO
ET A FRATRE POSTERIS
ANNO REPAR S..
MDCCCXX

Postoje u Perastu još dva fragmenta grobnih ploča, od kojih se jedan nalazi u kući Viskovića. Na njemu se čita:

ST. DE MARTINO
CRISTOFA
CH 155

Ta se ploča nalazila u crkvi sv. Đorđa, a vjerojatno je pripadala obitelji Visković (prema podacima iz neobjavljenog rukopisa Frana Viskovića). Drugi fragment nosi natpis:

IVIS SSe
APRILE 1703
N DA PERASTO
ECESSO
A.....9. MAR

Grbovi na nekima od tih grobnica zanimljivi su i zbog toga što predstavljaju ambleme pojedinih kasada.

Poznato je da je u Perastu postojalo dvanaest plemena kasada, svako sa svojim glavarom na čelu. Svakoj kasadi je pripadalo više porodica, koje su uz vlastito prezime često nosile i ime kasade.⁴¹

⁴⁰ M. Montani, op. cit., str. 1878.

⁴¹ «..... qivi nell'antico Partenico, o sia Pirusto vi sono dodeci tribù, o sian casate con li suoi antichi blasoni ed emblemi assai misteriosi, e significativi, sostenuti dall' arma, o sia Blasono della mag.^{ca} nob.^{le} Comunità come ch'è una croce sostenuta da due mani simbolo di un Governo di molti tra di se strettamente uniti..... Le Casate, o sian famiglie di quest'Albero in diversi tempi moltiplicandosi, si diramarono in altre Case e famiglie, provenienti queste dalle quali poi sortirono anco diversi Cognomi....» Balović, op. cit., str. 61.

Grbovi kasada postojali su i u najranija vremena. Balović kaže da je 1742. godine vidio u Zadru kod biskupa Vicka Zmajevića izvadak iz knjige ilirskih grbova i amblema, na čijoj je naslovnoj strani bio ovaj tekst: *Libellus N. Patronorum, et Publicorum Insigniorum, Ragum, Regnorum et Familiarum Illustrum Illyrici Imperii, quas magna cura, singularesque diligentia collegit, atque depinxit Stanislavus Rubcich Prefectus. Insigniorum Dni Imperatoris Stephani Nemagne in laudem Cesarea, ac Regia Majestatis, et Comitum, Vice Comitum, Equitum et Nobilium Illyriae, sub quorum protectione, fundamenta, monumentaque ejusdem Illyrici Imperii constituunt. Quod quide translatum est ex antiquissimo Libro, et Caractere Illyrico, seu Slavonico scripto in Bibliotheca Monasterii de Monte Sancto Ordinis Divi Basilii per Michaelem Parchich Sibenicensem.*

U ovoj knjizi je Balović vidio i grbove nekih peraških porodica.⁴² Nadalje u tekstu navodi da su peraške porodice Miokns ili Mioković, Zarnić, Brajce ili Brajković i Mladenović, čiji su preci bili savjetnici Nemanje, danas izumrle.⁴³

Balović nadalje nabraja koje su plemićke porodice u Perastu.⁴⁴ Isto tako Balović iznosi podatke o doseljavanju pojedinih porodica u Perast. U 15. stoljeću doselile su se porodice Vitić, Ballo i Sokolović. Za porodicu Sokolović Balović navodi da je izumrla,⁴⁵ a iz Skadra se doselila u Perast 1444. godine porodica Bronza.⁴⁶

Zmajevići su se doselili, opet prema Baloviću, iz Crne Gore u 15. stoljeću i nastanili se blizu Kotora, u predjelu zvanom Morlatovo, gdje su bili sazdali kuću i crkvu, koje su u ratu 1571. godine razrušene. Pošto su Zmajevići sklopili brakove s djevojkama iz peraških porodica, preselili su se nakon toga u Perast, gdje su svojom radom stekli veliki ugled. Od Zmajevića koji su ostali pod turskom vladavinom rođen je na Cetinju Arsenije Zmajević, pečki patrijarh, primas i mitropolita srpski, bugarski, bosanski i albanski. U isto doba kada je Andrija Zmajević upravljao barskom biskupijom, Arsenije Zmajević bio je pečki patrijarh.

Porodica Bujović doselila se u Perast iz Bjelopavlovića, Petrovići iz Pipera, a Stojšići također iz Zete. Među poznatim porodicama koje su se

⁴² »In questo pure Libretto sono Testimonio aculare d'auer visto diverse arme, e Blasoni, e tra questi qlle, e glli con li loro nomi delle case Brajcovich, Grubasci, prima detti Grubissia o Grubessa, Cossovich, Rucpich e Marghitti ...« A. Balović, op. cit., str. 62.

⁴³ »..... E di là a non molto tempo vennero a stabilirsi quivi le famiglie Nobili Miocus, ò Miocovich, e Zarnich, Braico, ò Braicovich, e Mladenovich, Rami illustri di quelle nobili Piante de Grandi, e Consiglieri dell Nemagna. Oggidi queste sono estinte,.....« A. Balović, op. cit., str. 83.

⁴⁴ »..... E le case nobili Pirustensi furono le seguenti: Florio detto Ferrara, Pallavicin, Possovich Dentali, Armiraglich Dentali, Cocich, Cuzzulin, Bronza, Viscovich, Dentali, Ballezzi Dentali, Petrouich, Bujovich, Mazzari, Smilouich, Murtesich, Barbizza, Lorchizza, Petrichievich, Penzich, la quale venne del castello di Smiloe dell' Ungheria« A. Balović, op. cit., str. 95.

⁴⁵ A. Balović, op. cit., str. 109.

⁴⁶ Ibid., str. 105.

iz Zete preselile u Perast bili su također Nikola i Andrija Soketić, Mladenovići i Balsa, zvani Bascia ili Baošić, koji je imao posjed u Risanskom zaljevu, zvani Baošić ili Bošić.⁴⁷

U zavičajnom muzeju u Perastu nalaze se oslikani grbovi s imenima dvanaest peraških kasada (ulje, platno).

Međutim, do danas, kako se uostalom može zaključiti već i po podacima u ovome radu, nije se moglo utvrditi koje su peraške porodice i kada pripadale pojedinim kasadama. Da bi se u daljem radu na prikupljanju podataka o peraškim kasadama moglo poslužiti, donosimo popis tih kasada prema jednom prepisu, izvratku iz općinske knjige iz 1906. godine, koji nam je ustupio Stanislav Smeccchia iz Trsta.

Descrizione delle Famiglie componenti le dodeci Nobili Originarie Casade, le quali unite compongono questa magnifica e Nobile Comunità.

Casada Silopi

Nobile Signor	Console Stefano e Fratello Andrea Silopi
" "	Giovanni Zambella
" "	Tomaso Bronza fu Antonio
" "	Matio Bronza fu Antonio
" "	Vincenzo e fratello Bronza
" "	Antonio e fratello Bronza fu Giuseppe
" "	Pietro Bronza fu S. V. Giov. estinto
" "	Antonio Zaccharia Bronza fu K ^a Giov.
" "	Cristoforo e Fratello Zambella fu Vine.

Casada Studeni

Nobile Signor	Andrea Cosovich fu Luca
" "	Antonio Cosovich fu Luca
" "	Stefano Cresanaz fu Giovanni
" "	Luca e fratello Lucich fu Ioanne
" "	Nicolò Marinovich fu Gregorio
" "	Vicenzo Dobovich fu Nicolò N. 1862-

Casada Dentali

Nobile Signor	Giuseppe Co. Balovich fu Cristoforo
" "	Stefano e fratello Cti Balovich Mat.
" "	Mateo di Giuseppe Balovich fu Mar.
" "	Marco Balovich fu Martin
" "	Giovanni e fratello Balovich fu Giuseppe.
" "	Giovanni fu Antonio Balovich

⁴⁷ *Ibd.*, str. 105-106.

Nobile Signor	Martin Giurich Balovich
„ „	Conte Giuseppe Viscovich
„ „	Martin Giurich
„ „	Dottor Luca Valerio Nob.di Cattaro Consigliere di S. M.

Casada Vucasevich

Nobile Signor	Giovanni Vidovich
„ „	Luca e fratelli Vulovich
„ „	Giovanni e fratello Cosovich fu Marko
„ „	Marco Zoratovich fu Mateo
„ „	Giuseppe Jovovich fu Zorzi
„ „	Giuseppe e fratello Erzegovich fu Pietro

Casada Raicovich (?)

Nobile Signor	Andrea Martini
„ „	Diodato Calovich
„ „	Cristoforo e fratello Cosovich
„ „	Pietro Gagrizza fu Nicolo
„ „	Martin Gagrizza fu Ioanne

Casada Sestocrilich

Nobile Signor	Giuseppe e fratello Collovich Maticola
„ „	Francesco e fratello
„ „	Trifone Marinovich fu Cristoforo
„ „	Giuseppe Collovich fu Cristoforo
„ „	Andrea e fratello Marinovich
„ „	Antonio Collovich
„ „	Cristoforo e fratello Collovich
„ „	Mattio Collovich fu Cristoforo
„ „	Filippo Ferrara
„ „	Giovanni e fratello Bucchia
„ „	Stefano Marinovich
„ „	Marchesi Giov.de Sepos Agg ^{to} di nazione armena domiciliato a Venezia

Casada Bratizza

Nobile Signor	Trifone Burovich
„ „	Vincenzo Cressanaz Agg ^{to}
„ „	Tomaso Crillovich Agg ^{to}
„ „	Conte Cristoforo Cressanaz Agg ^{to}

Casada Stojsich

Nobile Signor	Conte Giovanni Bujovich
”	Conte Vincenzo Bujovich
”	Giovanni e fratello Conte Bujovich a Castelnuovo
”	Luigi Burovich a Castelnuovo
”	Conte Innocente Burovich a Castelnuovo
”	Antonio Burovich fu Stefano
”	Marco Stojsic e fratello
”	Antonio Cocoglia
”	Giuseppe Stojsich e fratello

Casada Smiloevich

Nobile Signor	Amo Monsignor Abate Vincenzo Mazzarovich
”	Vincenzo Mazzarovich fu Trifon
”	Stefano Mazzarovich fu Antonio
”	Giovanni e nipoti Mazzarovich
”	Matteo Sig. B. Pietro Mazzarovich fu Luca
”	Nobile Signor Mattio Chiorco
”	Vincenzo Chiorco
”	Andrea Chiorco

Casada Cismaj

Nobile Signor	Marco Martinovich
”	Mattio Rascovich fu Marco
”	Giovanni Rascovich fu Marco
”	Vincenzo Mansueto Conte Smeccchia
”	Vincenzo Venceslao e fratello Conti Smeccchia
”	Marco Grubas
”	Antonio Grubas
”	Vincenzo Grubas

Casada Peroevich

Nobile Signor	Andrea Smajevich
”	Giovanni Smajevich
”	Giovanni Smajevich abitante in Venezia
”	Pietro Petrovich
”	Giuseppe Petrovich
”	Stefano Bane
”	Stefano Basich
”	Tomaso Cocoglia
”	Antonio Sirovich

Casada Miocovich

Nobile Signor Giuseppe Banich fu Cotte Zaccaria
" " Giovanni e fratelli Milich
" " Giorgio Rucich fu Francesco
" " Giuseppe Rucich fu Francesco
" " Re Sig. B^a Giovanni Rucich
" " Antonio, Pietro, Andrea, Tommaso e Vincenzo fratelli
Cipolovich figli del fu Michele

Per copia conforme all'originale esistente a pagina 50 del libro delle
cariche Vul 3 dall'Ufficio Comunale, Perasto 20 agosto 1906

S. S.

Il Podesta
Gjurisić

Pružajući gornje podatke, napose one sačuvane na kamenim spomeni-
cima i zapisima još neobjavljenih rukopisa, željeli smo da damo još jedan
prilog za izučavanje historije drevnoga Perasta.